ꝑſonā xp̄i: qui hꝫ vniuerſalē ptātem ⁊ illuminatā ſacramētū or
dinis ꝯferendi ⁊ oīa pctā penitentiū xp̄ianoꝝ ⁊ oīa ſcelera iu/
dicādi: abſoluēdi: donādi. Dñicus. Egiſti ſatis qſtiuncule
mee. Uerꝫ q᷑ paulo aň in laicos et clīcos xp̄ianū ppl'm ꝑtitus
es. iō cogor eſtimare int' laicos etiā inueniri aliquā ordinis po
teſtatē ꝑ quā vnus ſup̄ alterꝫ eleuet' ſicut nūc in clero demōſtra
ſti Uidemus eñ ſup̄ opifices ⁊ mercatores eleuari ciuiliū cau
ſarū iudices. tū milites: tū barones: tū comites. deiñ duces ⁊
reges donec venias ad imꝑatorem qui caput eſt oīm.

De ſeptīo ſacramēto qđ eſt mrī-
monīū: ꝑ qđ datur bñ eſſe ⁊ gratia ⁊ remediū cōtra peccatum.

Raymūdus Si cupis ordinē ptātis ¶ Capitulū. lxxxij
laicalis plenius agnoſcere lege librū meū vñ iſte trāſſum
ptus ē: nos ad finē ꝑꝑerātes nccārijs tm̄ h̄ intēdimus imora/
ri. Pauca igit' nūc de ſacramēto mrīmonij eloq̄mur. Cū dñs
deus p̄mū hoīem ꝯditū in paradiſo poſuiſſet: ꝯtinuo feīaꝫ de
ſua carne formatā illi in mrīmoniū copulauit: vt ꝑ hanc ꝯiun
ctionē viſibilē alia copula inuiſibil' (q̄ eſt hoīs cū deo ⁊ in q̄ ſa
lus hoīs ꝯſiſtit) mōſtraret'. Propter duas itaq̄ꝫ rōes deꝰ hoc
Propter duas rōnes deꝰ mrīmoniū īſtituit
ſanxiuit mrīmoniū Una vt eēt generādis multiplicādiſq̄ꝫ hoī
bus aptiſſimū inſtrumētū. Altera vt eēt ꝯiūctōis inter deū et
hoīeꝫ viſibile ſignū. Uerꝫ vt iſta poſterior copula hoīs cū deo
ꝑfectius ab hoīe notaret'. iō duas a p̄ncipio fecit deꝰ mirabi/
les ꝯiunctōes. vnā q̄ ſociauit aīam cū carne: ⁊ iſta eſt natural'
et vnā q̄ coniūxit virū cū muliere: ⁊ iſta eſt volūtaria ⁊ ſacramē
talis. Iſta p̄ma ꝯiūctio eſt ſignum: ⁊ iō eſt ſcđa nobilior p̄ma.
Nā ſicut aīa eſt dignior ſua carne: ita vir ſua muliere Itē ſicut
vna aīa vnā tm̄ hꝫ carnē: ita vnꝰ vir vnā tm̄ mulierē. Itē ſicut
aīa nō p̄t a ſua carne niſi morte īteruenīēte ſeparī: ita vir ⁊ mu
lier niſi ꝑ mortē diuidunt' Dñicus. Quātū ego aīaduerto:
ſicut p̄ma cōiūctio eſt p̄cipue ſignū ſcđe: ita iſta ſcđa eſt ſignuꝫ
tertie q̄ eſt coniūctio aīe ſeu humane nature cū creatore: que ē
oīm maxima ⁊ p̄ſtantiſſima: ſine qua incaſſuꝫ cetere eſtimātur
Nā ſicut caro ꝑ aīam: ⁊ feīa ꝑ virū ſublimant'. viuificant'. no/
bilitantur: ita humana natura attollit' ⁊ vehemētiſſime digni/

ſicatur ꝑ copulã federis q̃ creatori cõiungit᷑ Raymundus.
Sicut ergo due ſunt cõiunctões viſibiles: vna aĩe cũ carne: ⁊
altera viri cũ muliere: ita duas nũc q̃ſo copulas ſpirituales ĩtel
lige q̇bus humana natura p̃t cũ deo ſociari Una eſt inſtar aĩe
cũ carne: ⁊ fit ꝑ vnionẽ perſonalẽ qua deus ⁊ hõ in xp̄o conue
niũt in vnitate ꝑſone. Alia eſt inſtar viri cũ muliere. ⁊ fit ꝑ vo-
luntariã pronãq; dilectõem qua etiã ſponſa ſuo ſponſo ſalua-
tori ſtrictis amplexib⁹ copulat᷑. Et ſicut de cõplexu maris ⁊ fe
mine naſcunt᷑ filij naturales: ita ex copula xp̄i cũ eccl'ia filij ge-
nerant᷑ quotidie ſpirituales. Et ſicut mulier eſt formata de viro
ita eccleſia de xp̄o. Et ſicut vir ⁊ mulier habẽt in natura cõfor
mitatẽ: ita xp̄s eccl'ie ꝯformat᷑ ꝑ ſuam humanitatẽ. Et ſicut in
ter virũ ⁊ mulierẽ eſt ſumma dilectio ⁊ ſunt cor vnũ ⁊ aĩa vna:
ita eccleſia xp̄m ⁊ xp̄s amat eccl'iam. ⁊ tradidit ꝓ ea in mortem
aĩam ſuã. Preterea ſicut ſpõſus ornat ⁊ decorat ſpõſam ſuam
ita ⁊ xp̄s ſpũalibus monilib⁹ intus decorat eccleſiaꝫ. Itẽ ſicut
ſponſus ſpõſam ſuã ne laſciuiat caſtigat: ita et xp̄s eccleſiã. Et
vt oĩa in vnũ conferã: ſicut ſe habet bonus ſpõſus ad ſuã ſpõ
ſam: ita chriſtus ad ſuã ſe gerit eccleſiã Dominicus Pulcra
vtriuſq; ad inuicẽ matrimonij ꝯparatio. Sed q̃ rõne obſecro
ſacramentũ matrimonij inter alia noui teſtamẽti ſacramenta
numerat᷑. cũ ipm ãtiquũ ſit ⁊ nõ nouũ Raymũdus. Sacra
mentũ mr̃imonij ſicut a p̃ncipio fuit inſtitutũ ad ſignificandã
p̃mã cõiunctionẽ ſpũalem q̃ fuit inter naturã humanã ⁊ crea-
torẽ: ita iã de nouo debuit inſtitui ad ſignificandã nouã copu
lã que ẽ inter redẽptã eccleſiã ⁊ ſaluatorẽ. Eſt igit᷑ mr̃imoniũ ⁊
antiquũ ⁊ nouũ ſed diuerſis reſpectibus. ⁊ ideo merito p̃t cuꝫ
ceteris ſacramẽtis eſtimari Dominicus. Qm̃ igit᷑ mr̃imo-
niũ eſt noue gr̃e ſacramentũ. ⁊ oẽ ſacramẽtũ certã dat grãm ⁊
ſpeciale aliq̇d quo hõ indiget adiutoriũ: rogo te vt dicas mihi
quodnã eſt illud adiutoriuꝫ gr̃e q̇d in hoc ſacramẽto xp̄s dñs
elargit᷑ Raymũdus. Sicut ipe noſti in mr̃imonio dat᷑ hoĩ
facultas ex diuina inſtitutiõe vt vtat᷑ ſua ꝯiuge ad ſobolis pro
creatõem. ⁊ ex ꝯſequẽti dat᷑ etiã illic gr̃a cũ q̃ illud ꝯuenient᷑ fie
ri poſſit. Qui eñ recta ĩtentõe ⁊ ad ꝓliũ generatõeꝫ ſacr̃m reci
piũt mr̃imonij: hmõi etiã gr̃aꝫ ꝓmerent᷑ ꝯ ꝯcupiſcẽtiã carnalẽ

Nota duas cõiunctões ſpirituales.

Nota que gr̃a dat᷑ in mr̃imonij ſacramẽto

Nota triplicē in mr̄imonio copulā neceſſariam.

qua aīa ſubleuať a corruptione ⁊ nimio libidinis ardore: vt ſit ibi copula ſingularꝭ. copula vtilis. ⁊ copula inſeꝑabilis Ex copula ſingulari naſciť fides q̃ vterqꝫ ꝯiugū inuicē obligant Ex copula vtili ſeq̄tur bonū ꝓlis ad qđ mr̄imoniū eſt inſtitutū Et ex copula inſeꝑabili oriť bonū ſacramēti. q᷑ ē ſacramētū ſpūalis ꝯiunctōis ſuꝑ memorate. Et ſic tria bona generanť ex mr̄imonio. ſ. fides. ꝓles. ⁊ ſacramentum. Hec tria bona excuſant imo honeſtāt ipā copulā carnalē ⁊ ipā copule ꝯcupiſcētiā vt actus ille alꝭ turpiſſimus honeſtus ſit ⁊ meritorius Dn̄icus.

Nota tres perverſas in hoīe deordinatōes.

Magna certe ⁊ admirabilꝰ huius ſacramēti gr̄a Raymūdus. Audi ⁊ aliā. Tres ſtꝫ in hoīe inordinatōes ꝯcupiſcentie ꝑuerſe. Prima ē q̄ hō luxurioſus ſepe multas appetit mulieres. ſed ꝑ grām mr̄imonij iſte appetitꝰ reſtringiť vt ſit vnica ꝯſorte ſua ꝯtētus. Scđa inordinatio q̄ hō luxurioſus magis q̄rit in coitu ſue ſatiſfacere ꝯcupiſcētie q̄ꝫ prolē aliquā ꝓcreare ſed in mr̄imonio grām recipit vt magis cognoſcat vxorē gr̄a ſobolis q̄ꝫ libidinis Tertia poſt ꝯpletā libidinē ſolꝫ naſci nauſea ⁊ faſtidiū eius mulieris quā cognouit: ac tū illā reſpuit ⁊ q̄rit aliā. ſed in mr̄imonio dať gr̄a ⁊ adiutoriū vt nullā cupiat extra ꝯſortē ſuā. velitqꝫ ſꝑ cū ea inſeꝑabiliter ꝑmanere Dominicus. O immēſam clementiā dn̄i ſaluatoris q̇ tali ſacramēto nr̄is ꝯcupiſcētijs benigne ꝓuidit.. Scit em̄ ipſe carnē nos lubricā gerere ⁊ ſordibꝫ plenā. Et iđ inſtituit miſerans vt illicita deſideria licitis matrimonijs reſtringanť. Sed nunc paucis oſtēde quō mr̄imoniū ſit ſacramentū: ⁊ qđ illic eſt viſibile: qđ inuiſibile Raymūdus. Iſtud ſacramētū inſtar ſe hꝫ ſacramēti pnīe: in q̄ nō eſt res aliq̄ corꝑalis. Verba itaqꝫ a viro ⁊ muliere ꝓlata ꝑ q̄ interior amboꝝ ꝯſenſus exꝓmiť ſunt illud totū qđ ꝓmū apparet in mr̄imonio. ⁊ interior ipē ꝯſenſus eſt id qđ in mr̄imonio ſignificať. Et inde cauſať vinculū obligatoriū inter virū ⁊ mulierē inuiſibile. ſpūale. qđ nunq̄ꝫ diſſolui p̄t: diuina ordinatōe id diſponēte. Sūt igiť tria iſtic ꝑ ordinē. ſcꝫ verba exteriora. interior vtriuſqꝫ ꝯſenſus. ⁊ ipm̄ inſolubile vinculum. ⁊ hoc vinculū eſt ſacramentū. quia ꝯiunctōem inter deū et aīam: inter xp̄m eccleſiāqꝫ ſignificat Virtute huius vinculi vir trãſit in ꝑtãtē mulierꝭ ⁊ ecõuerſo. ⁊ tenenť ſibi mutuo debi-

Nota quō matrimoniū ē ſacramentum

tũ reddere. Si voles hanc materiã pfectius noſſe oꝫ te q̃d iu/
riſperiti loquant̃ aſpicere. Nos qd nr̃m fuit ſufficiēter expſſi/
mus: ſil' ꝛ de ſacramētis vltra diſputãdis finē ſtatuim⁹. Vnũ
ſupeſt vt innũeras grãs xp̄o dño hũili corde dicamus q̃ hyſce
p̄cioſiſſimis ſacramētis nos lapſos erexit. deo ſibiq꜡ recõcilia
uit. de ptãte tenebraꝝ eripuit. grãm nobis ꝛ bñ eſſe ꝯtulit. ꝛ et'
nã gl'iam repromiſit. vt de bñ eſſe grẽ ad eſſe optimũ gl'ie trãſe
amus. ¶Dominic⁹. Ecce hoc poſtremũ qd de optĩo eſſe gl'ie
tetigiſti hactenus mihi aĩm ſuſpēſum tenuit. cupiēs vehement'
agnoſcere qũo eſſe optimũ xp̄s miſerator largiturus ſit. Hoc
eñ complet ꝛ ꝯſummat totũ hoiem. Tu ergo p tua humani/
tate aliquid de hoc ocius ediſſere.

¶De vniuerſali iudicio. et oſtēdit

de nccitate vētuꝝ cũ generali corpm reſurrectõe ¶Ca. lxxxiij

Raymũdus. Facerē: etiã etſi mĩme rogares. Non eñ oꝫ
hoiez (de q̃ hactenus ſp locuti ſum⁹) dimittere incõſum
matũ. Egimus de hoĩs creatõe: egimus de ſua repatõe. nunc
agendũ eſt de finali eius retributõe. Tripl'r eñ opatur de⁹ cir
ca hoiem. ſcꝫ ipm creando. reformãdo. ꝛ iuxta qd operatus eſt
eq̃ſſime iudicãdo. Cũ itaq꜡ ſit hõ opus dei viuũ. nobile. mag/
nificũ. ꝛ pre ceteris creaturis ſuo ꝯditori ſimillimũ. iõ nõ dꝫ in
cõſummatus impfectuſq꜡ manere. Vleꝝ qꝛ nõ pt vltimũ cõſe
qui finē niſi pus opa eius examinent̃ ꝛ iudicent̃. vt iuxta q̃lita
tē ſui opis vltime retributõis pmiũ ſortiat̃. ſiue in eternã penã
ſiue in gloriã ſempiternã. Idcirco nũc nccē eſt de hoc vltĩo et
generali iudicio pauca dicere: ꝛ an etiã futuꝝ ſit certis rõibus
naturalibꝫ demõſtrare ¶Dñicus Ita fac obſecro: ego aures
cordis diligēter admoueo ¶Raymũdus. Iudiciũ vniuerſa/
le futuꝝ pt ex ipſius hoĩs natura pbari. Nã cũ hõ hꝫ a deo libe
rã voluntatē. ꝛ eſt opeꝝ ſuoꝝ dñs. iõ opa eius rõne arbitrij ſtꝫ
meritoria. ꝛ iõ etiã iudicabilia: vt recipiãt iudicãte deo vel pe/
nã vel gloriã Iuſtiſſimũ certe eſt vt q̃ aliq̃d libera opatõe pme
ruit id a deo in integrũ recipiat. vt det̃ ei poſt laborem ſua mer
ces ¶Dñicus Si hõ dꝫ mercedē ſui opis a deo recipe. iõ ma
nifeſte ꝯñs eſt iudiciũ ventuꝝ q̃ examinet̃ ꝛ iudicet̃ quid pme/

Qꝫ vniuerſale iudiciũ eſt fu/ turũ patet his rationibus.